

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Västmanlands skogsstrategi 2030

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2022:09

Titel: Västmanlands skogsstrategi 2030

Författare: Länsstyrelsen i Västmanlands län, i samverkan med Skogsstyrelsen, Region
Västmanland, SLU Skogsmästarskolan, Sveaskog, Mellanskog och Lantbrukarnas riksförbund
Länsstyrelsen i Västmanlands Län

Diarienummer: 509-3578-21

Omslagsbild: Märten Gustafsson

Innehåll

1	Förord	2
2	Varför en skogsstrategi för Västmanlands län?	3
3	Skogen och dess roll i Västmanlands län	5
4	Länets styrkor	7
5	Strategins genomförande	8
5.1	Dialog, inkludering och god samverkan.....	8
5.2	Vi eftersträvar jämställdhet.....	9
5.3	Strategins fyra regionala fokusområden	9
5.3.1	Fokusgrupp 1: Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta Samordnare: Sveaskog	10
5.3.2	Fokusgrupp 2: Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt Samordnare: Region Västmanland.....	11
5.3.3	Fokusgrupp 3: Innovation och förädling av skogsråvaror Samordnare: Skogsstyrelsen	12
5.3.4	Fokusgrupp 4: Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen Samordnare: SLU Skogsmästarskolan	13
5.4	Gemensamma och ämnesövergripande frågor	14
5.5	Ekonomiska förutsättningar.....	14
6	Organisation och roller	15
6.1	Länsstyrelsen i Västmanlands län.....	15
6.2	Skogsstyrelsen	16
6.3	Region Västmanland.....	16
6.4	SLU Skogsmästarskolan.....	16
6.5	Sveaskog.....	16
6.6	Mellanskog och Lantbrukarnas Riksförbund.....	16
7	Skogsstrategins kopplingar till andra mål och strategier	17
7.1	Agenda 2030 och Sveriges miljömål	17
7.2	Mål för Miljö- och klimatrådet i Västmanland	17
7.3	Västmanlands regionala utvecklingsstrategi 2030 (RUS).....	18
7.4	Jämställt Västmanland.....	18
7.5	Andra regionala strategier och handlingsplaner	18

1 Förord

Skogen i Västmanland betyder mycket för oss som bor och verkar här. Här skapas många arbetstillfällen och den är en viktig inkomstkälla för många markägare. Skogen blir också allt viktigare i den ständigt växande turismnäringen, som i sin tur bidrar till länets landsbygdsutveckling. För andra är skogen en fristad, en plats där man kan finna ro och återhämtning från vardagens bestyr. Mer än hälften av länets yta består av skog och ändå verkar det vara svårt att få den att räcka till i dagens moderna samhälle.

Skogen ska räcka till produktion av trävaror, papper och förnybar energi. Skogen har också en viktig roll i klimatomställningen, både som kolsänka och genom att trä kan ersätta andra material. Samtidigt måste det finnas livsmiljöer i en stabil grön infrastruktur som gör att skogens olika arter kan fortleva trots de störningar som förväntas komma med klimatförändringarna. För att adressera bland annat den här typen av frågor beslutade Västmanlands miljö- och klimatråd år 2018 att en skogsstrategi skulle tas fram inom arbetet med det regionala skogsprogrammet i Västmanland.

I Västmanland finns en historik av god samverkan mellan olika intressenter inom en rad samhällsområden. I skogsstrategin är därför samverkan och nätverksbyggande grunden i arbetet, bland annat genom att fler aktörer gemensamt fokuserar på prioriterade frågor. Genom en strukturerad process, där alla får komma till tals och göra sina röster hörda, hoppas jag att vi kan etablera goda förutsättningar att samverka även kring skogsfrågor som kan vara mer kontroversiella.

Det är viktigt att de globala målen, genom Agenda 2030, är vägledande för hur en långsiktig hållbarhet i länets skogar ska åstadkommas och att ny kunskap om skogens hållbarhet tas tillvara. Åtgärder som genomförs inom skogsstrategin ska även stödja det nationella skogsprogrammets vision och mål.

En styrgrupp med representanter från Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Region Västmanland, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas riksförbund, Mellanskog och Sveaskog har gemensamt tagit fram och sammanställt de underlagsmaterial som ligger till grund för strategin. Förankring har skett med representanter från hela skogens värdekedja, alltifrån skogsbrukare och entreprenörer till turism och ideella intresseorganisationer i ett flertal konferenser och dialogmöten. Respons på dessa träffar och den remiss som också sändes ut brett var positiv och jag hoppas därför att det vidare arbetet med Västmanlands skogsstrategi kommer att locka många aktörer att delta och samverka för att nå visionen och målen i det nationella skogsprogrammet.

Miljö- och klimatrådets samtliga organisationer står gemensamt bakom strategin och har beslutat om dess godkännande den 27 april 2022.

Västerås 2022-05-25

Ulrica Gradin,
vikarierande landshövding och ordförande i Västmanlands Miljö- och klimatråd

2 Varför en skogsstrategi för Västmanlands län?

I maj 2018 fattade regeringen beslut om ett nationellt skogsprogram för Sverige¹. I programmet finns mål för fem fokusområden som ska bidra till att uppnå programmets vision:

”Skogen, det gröna guldets, ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.”

Det regionala perspektivet ska tas tillvara genom olika regionala initiativ som tillsammans bidrar till det nationella skogsprogrammets vision. Skogsstrategin för Västmanlands län är ett sådant regionalt initiativ. Ungefär samtidigt som regeringen beslutade om det nationella skogsprogrammet beslutade även Västmanlands miljö- och klimatråd att ett motsvarande regionalt arbete ska påbörjas i länet. Ett formellt beslut om detta togs i september 2018². Den här strategin är ett resultat av det beslutet.

Syftet med Västmanlands skogsstrategi 2030 är att tydliggöra hur Västmanlands aktörer och intressenter med olika kopplingar inom skogens hela värdekedja tillsammans kan arbeta för att nå visionen och målen i det nationella skogsprogrammet. För att prioritera och skapa engagemang kring konkreta frågor så har fyra av de fem nationella fokusområdena valts ut där fördjupat arbete i respektive ämnesområde kommer att ske i så kallade fokusgrupper.

- Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta
- Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i länet
- Innovationer och förädling av skogsråvaror
- Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Strategin ska ses som en pusselbit som tillsammans med andra styrande strategier, riktlinjer och dokument ska leda till att skapa en långsiktig hållbarhet i skogen. Det går inte att uppnå bestående hållbarhet utan att ta hänsyn till de tre delar som hållbarhet består av: ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och miljömässig hållbarhet. Inget mål kan nås på bekostnad av ett annat – och framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås³.

Strategin beskriver de viljeinriktningar som tydliggör hur Västmanlands aktörer kan bidra till att uppfylla det nationella skogsprogrammet, samt hur detta ska gå till. Alla som bidrar i arbetet gör det utifrån sina egna förutsättningar och prioriteringar och arbetet grundas på samverkan, där dialog och kunskapsutbyte utgör kärnan. Strategin ska dessutom bidra till Agenda 2030 och att uppnå dess 17 globala hållbarhetsmål och de nationella miljö kvalitetsmålen: Levande skogar, Begränsad klimatpåverkan, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö och Ett rikt växt-och djurliv. Strategin ska även bidra till den

¹ [Ett nationellt skogsprogram för Sverige - Regeringen.se](#)

² [Miljö- och klimatrådets rådsmöte nr 3 2018](#)

³ [Naturvårdsverkets webbplats om de globala hållbarhetsmålen](#)

regionala utvecklingsstrategin samt uppsatta mål av länets Miljö- och klimatråd. Strategin beskriver länsspecifika viljeinriktningar som är framtagna genom aktörsanalyser, dialogmöten, kartläggningar och intervjuer mellan 2018–2020. I de övergripande viljeinriktningarna utgår vi från Västmanlands län, våra förutsättningar och prioriteringar. De övergripande viljeinriktningarna för Västmanlands regionala skogsstrategi 2030 är att:

- 1 Agenda 2030 ska vara vägledande hur långsiktig hållbarhet i skogen kan åstadkommas.
- 2 Vi har en bra dialog mellan de områden och branscher som är beroende av och har intresse av skogen och dess produkter.
- 3 Vi har en attraktiv arbetsmarknad, kopplad till skogen, genom att den är jämställd och med hög kompetens.
- 4 Vi har engagerade skogsägare som känner sig trygga i sitt ägande och brukande. De känner att de har en tydlig ägande- och brukanderätt med långsiktiga förutsättningar och har tillgång till kunskap och råd.
- 5 Länets invånare har god kunskap om skogens betydelse för vår ekonomi och vårt välbefinnande.
- 6 Vi har en hållbar utveckling av skogsbruket och tillvaratagandet av skogens ekosystemtjänster.
- 7 Vi har ett mångbruk av skogen som bidrar till en livskraftig landsbygd.
- 8 Vi tar tillvara Västmanlands läns styrkor inom innovations- och teknikutveckling för att stimulera nya skogsråvaror och affärsmöjligheter inom skogssektorn.
- 9 Våra skogar och skogsråvaror bidrar på ett betydande sätt till klimatnytta och en stärkt bioekonomi.
- 10 Klimatanpassning ska vara en självklar del i brukande och nyttjande av skogen och dess ekosystemtjänster.

3 Skogen och dess roll i Västmanlands län

Skogen i Västmanland representerar stora ekonomiska och biologiska värden. Västmanlands landyta är drygt 500 000 hektar, varav ca 341 000 hektar utgörs av produktiv skogsmark. Västmanland är, med undantag för Stockholms län, det län med störst andel lövträd i Mälardalen; 13% av den produktiva skogsmarken utgörs av lövskogar (bilaga 1). Västmanland har högst andel ungskog i Svealand vilken till viss del kan förklaras av den stora skogsbranden 2014 som drabbade ca 5% av länets skogsmark. Trots en hög avverkning i förhållande till tillväxten har virkesförrådet ökat med ca 10 % under perioden 2005 - 2019. Denna virkesökning är en nyckelfaktor i skogens roll som kolsänka⁴ och spelar därmed en viktig roll i att begränsa klimatpåverkan.

Olika typer av skador på skogen kan dock påverka skogens vitalitet och därmed tillväxt. Västmanland är ett av de län som drabbats hårdast av granbarkborreangrepp under senare år. Mer än 1 miljon kubikmeter skog bedöms ha skadats enbart under 2020 (fotnot, Skogsstyrelsen, Stoppa Borrarna). Angreppen fortsatte även under 2021 och förväntas fortsätta under flera år framöver. Även betesskador av klövvilt ligger på en allvarlig skadenivå med i snitt 8 % färsk skadade på tall⁵. Dock har de färsk skadorna av älg minskat under den senaste femårsperioden.

Ungefär hälften av skogen ägs av privata enskilda skogsägare, totalt ca 5 000, varav 62% är män och 38% är kvinnor. Den största markägaren är Sveaskog. Andra stora markägare i länet är AB Karl Hedin, Gysinge skog, Gustavianska stiftelsen, Snefringe Häradsallmänning, Västerås stift samt Sala och Västerås kommuner. Enligt statistik från 2020 var 17 900 hektar av den produktiva skogsmarken formellt skyddad och 17 400 hektar av den produktiva skogsmarken var frivilligt avsatt för naturvårdsändamål⁶.

En stor del av Västmanlands skogar bär tydliga spår av bergsbruket. Från att först ha använts som utmarker där träd användes till skogsbete, bränsle, redskap, byggnader och föda (bärande träd) togs allt större områden i anspråk när bergsbruket successivt utvecklades från medeltiden och framåt. Under 1800-talet kom även det storskaliga skogsbruket igång och skogarna omfördes då från bondeskog till mer högproducerande produktionsskogar, som fått stå modell för det skogsbruk som idag tillämpas över nästan all produktiv skogsmark i Sverige. Den ekonomiska utvecklingen har skett på bekostnad av skogens naturliga variation. I Västmanland finns dock en relativt hög andel privata markägare som ofta har egna produktionsmål med sina skogar, vilket i sig skapar varierande skogsbestånd i landskapet.

⁴ [Skogens klimatnyttor CEC syntes nr 6 \(lu.se\)](#)

⁵ [Skogsstyrelsens statistik från Äbin-inventeringar.](#)

⁶ [SCB:s rapport: Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark 2020](#)

Flera indikatorer för biologisk mångfald har haft en positiv utveckling under de senaste åren, t.ex. totalmängden död ved och skogar över 120 år. Sett över en längre tidsperiod så finns det dock en stor brist på strukturer i skogslandskapet för många arter. Andra indikatorer har tyvärr en negativ utveckling. En allt större andel av skogsmarken utgörs av bestånd under 60 år, flera skogliga naturtyper har minskat, både i Västmanland och på nationell nivå, liksom livsmiljöer för växter, svampar och insekter. Tillståndet i skogen följs bland annat upp genom miljömålsuppföljningen på nationell nivå och Skogsstyrelsens fördjupade utvärdering av Levande skogar samt på länsnivå⁷. Uppföljningarna visar att miljökvalitetsmålet inte bedöms nås till 2030 delvis på grund av att det fortfarande finns för låg andel av skogliga livsmiljöer för flera rödlistade arter. Men de visar också att den ökade hänsynen i skogsbruket har börjat ge positiva effekter. Även skador på forn- och kulturlämningar i skogen som uppstått i samband med skogsbruk minskar. Gemensamt inom skogssektorn pågår ett arbete för att förbättra skogsbrukets hänsynstagande inom ramen för arbetet med målbilder för god miljöhänsyn.

Utöver skogsbruket, som sysselsätter ca 300 årsverken⁸, så tillkommer många fler arbetstillfällen i den vidare förädlingen av skogsråvaror och inom naturturism. Vidare nyttjas skogen även för andra ändamål som rekreation, kunskapsinsamling, bärplockning, hälsa och välmående m.m. Det innebär att skogen och dess produkter är viktig för många olika aktörer i länet och därmed också en mycket viktig del av vår ekonomi såväl som vår vardag. Förutom produktionsvärden, naturvärden och möjligheten till rekreation har skogen också en viktig roll i omställningen till en biobaserad ekonomi och en minskad klimatpåverkan orsakad av människan.

Vi behöver fortsätta utveckla såväl brukandet som tillvaratagandet av skogen och dess produkter. I det ligger också att utveckla nya sätt att bruka och tillvarata skogen och det skogen kan ge oss. Kompetensen hos såväl kvinnor som män och unga som gamla, är viktig att ta tillvara i utvecklingsarbetet. Skogen är en viktig resurs som med en hållbar tillväxt och ökad klimatnytta genererar ökad sysselsättning, stärkt hållbar ekonomisk tillväxt i samhället och landsbygdsutveckling med beaktande av skogens sociala värden.

Skogens ekosystem är mångfunktionella och bidrar med flera olika samhällsviktiga funktioner som har stor betydelse för vår välfärd. Träråvara och bioenergi liksom bär, svamp och kött från vilt är exempel på nyttor som är lätta att se och förstå. Att skogsträdens rötter skapar stadig och säker mark eller tar upp vatten och skyddar mot översvämningar är andra exempel på skogens nyttor, liksom även skogens miljöer för friluftsliv, rehabilitering och upplevelser av olika slag. Dessutom kan de utgöra en möjlighet att i framtiden hitta nya nyttor vi idag inte känner till, t.ex. produkter för innovation.

⁷ [Fakta och statistik - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se)

⁸ [Skogsstyrelsens sysselsättningsstatistik](#)

4 Länets styrkor

Västmanland är ett litet skogslän, men har likväl många styrkor som gör våra förutsättningar unika. Nedan följer ett urval av länets styrkor.

Vi har en god utbildning inom olika aspekter av skogens värdekedjor.

I Västmanland ligger landets enda skogsmästarskola (SLU) och här finns även ett naturbruksgymnasium (Ösby). Det gör att vi kan utbilda och föra dialog med de som kommer att ta strategiska beslut kring skogarnas skötsel, både i Västmanland och andra delar av landet. Mälardalens universitet (MDU) driver forskning inom bland annat energiteknik, hälsa och välfärd samt innovation och produktrealisering vilka alla har bäring på skogen och dess produkter.

Vi har ett gott samverkansklimat.

Framgångsrik samverkan kräver ett långsiktigt arbete där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt. I Västmanland har vi länge arbetat för ett gott samverkansklimat, vilket har skapat goda förutsättningar för forum där vi kan mötas, t.ex. kring skogsfrågor.

Vi ligger långt framme i teknisk utveckling.

Västmanland har flera företag som ligger i den globala teknikutvecklingens framkant. För att möta förändringar fokuserar Västmanland på att utveckla ett starkt innovations- och företagsfrämjande system. Länet är en aktiv del av EU:s innovations- och forskningsarbete och etablerad både som nationellt och europeiskt nätverk för innovation, digitalisering och entreprenörskap. Även om skogens produkter sällan ingår i den teknikutvecklingen så finns en god potential, framför allt då trä som en klimatsmart ersättningsprodukt till andra material vinner allt större mark.

Västmanland ligger centralt och har god infrastruktur.

Västmanland ligger centralt i en region med stora orter som Stockholm, Uppsala, Örebro, Eskilstuna, Falun och Borlänge relativt nära, samt god infrastruktur med närhet till såväl järnväg som hamnar i Mälaren.

Vi är nationellt framträdande inom klimatfrågor.

Västmanland är ett föregångslän när det gäller hantering av klimatrelaterade frågor. I synnerhet genomförs många aktiviteter kopplade till anpassning till ett förändrat klimat.

Länet har framstående sågverksföretag.

Länet har sågverksföretag som är framstående inom branschen. De bidrar bland annat med sysselsättning på landsbygden och säkerställer att den socioekonomiska infrastrukturen bibehålls och underhålls på landsbygden med korta leveranskedjor.

5 Strategins genomförande

5.1 Dialog, inkludering och god samverkan

En nyckelfaktor för ett lyckat genomförande av strategin är att dialog förs på bred front med skogliga aktörer och intressenter i länet. Här ingår företrädare för myndigheter, utbildning och forskning, kommuner, markägareföreningar, skogsbolag, enskilda markägare, träindustri, entreprenörer, turism, friluftsliv, jakt, teknikutveckling och kulturmiljö med flera. Dialog behöver även föras med omgivande län.

Framgångsrik samverkan kräver ett långsiktigt arbete där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt. I Västmanland finns en historik av god samverkan mellan olika intressenter inom en rad samhällsområden. Under 2018 lades en grund för förstärkt samverkan inom skogsfrågor då arbetet med en regionalisering av det nationella skogsprogrammet inleddes. Redan från start kännetecknades arbetet av samverkan och nätverksbyggande, bl.a. genom att fler intressenter inkluderades i diskussionerna kring prioriterade frågor. I arbetet framöver kommer vi att fortsätta den processen, genom att låta alla som vill delta och bidra i arbetet komma till tals och göra sina röster hörda. Vi tror att det angreppssättet skapar goda förutsättningar att samverka även kring mer kontroversiella skogsfrågor. Att skapa ökad förståelse för både likheter och skillnader och att respektera att vi har olika åsikter är en grundförutsättning för att kunna skapa strategisk samverkan med konstruktiv dialog mellan befintliga och nya intressenter.

Samverkan mellan olika skogliga aktörer och intressenter är och har varit en förutsättning för att uppnå ett relevant innehåll i denna strategi. Den ska vara till nytta för olika aktörer och intressenter i deras vardagliga arbete med mark- och vattenanvändning i skogslandskapet. Målgrupper för samverkan är samtliga aktörer och intressenter som verkar i skogslandskapet i Västmanland på någon nivå, det vill säga kommuner, statliga myndigheter, markägare, entreprenörer, beslutsfattare, samhällsplanerare, näringsliv, akademi, turism och intresseorganisationer med flera.

Västmanland är ett litet län vilket gör att samverkan över länsgränserna är nödvändigt. I första hand avses samverkan med skogsprogramarbetet i Uppsala, Örebro och Södermanlands län. Samverkan bedöms i första hand ske genom gemensamma aktiviteter som till exempel seminarier, men kan även ske genom en mer ingående samverkan. Även samverkan med andra län kring gemensamma frågor kommer att vara en viktig del i genomförandet av strategin.

Många skogliga aktörer som är av vikt för ett lyckat arbete finns utanför länets gränser. Genom nätverkande kommer även dessa aktörer, till exempel inom forskning och träindustri, att på ett eller annat sätt knytas till strategiarbetet.

Representanter från arbetet med Västmanlands skogsstrategi kommer även att delta och knyta kontakter för samverkan vid aktiviteter kopplat till det nationella skogsprogrammet och externa ämnesspecifika seminarier.

5.2 Vi eftersträvar jämställdhet

I arbetet med att regionalisera det nationella skogsprogrammet har vi, och kommer även fortsatt, att eftersträva en jämn könsfördelning hos deltagarna i olika grupperingar och aktiviteter. Vi fortsätter även arbetet med att ta fram individbaserad statistik. Allt i enlighet med den nationella skogsstrategin att jämställdhetsfrågorna i första hand hanteras på regional nivå. I skogsstrategin ska vi därför integrera ett jämställdhetsperspektiv i kommande aktiviteter genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns olika villkor.

5.3 Strategins fyra regionala fokusområden

För att prioritera och skapa engagemang kring konkreta frågor så har fyra regionala fokusområden valts ut där fördjupat arbete i respektive ämnesområde kommer att ske i så kallade fokusgrupper. Dessa motsvarar regionaliserade prioriteringar inom fyra av de fem nationella fokusområden som har pekats ut och beslutats i det nationella skogsprogrammet. Det nationella fokusområdet hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete bedömer vi är mer relevant på nationell än regional nivå. För att tydliggöra hur länets viljeinriktningar ska nås tar varje fokusgrupp fram en årlig handlingsplan med åtgärder och uppföljningsbara mål kopplat till fokusområdet. Handlingsplanen ska innehålla åtgärder som planeras att genomföras och/eller åtgärdsförslag som kan komma att genomföras i närtid (ett till flera års sikt).

1. Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta
2. Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt
3. Innovationer och förädling av skogsråvaror
4. Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Figur 1. Västmanlands skogsstrategis fyra regionala fokusområden.

Exempel på aktiviteter som kan genomföras kopplat till respektive fokusområde:

- Kunskapsseminarier och extern information
- Dialogmöten
- Utredningar
- Fördjupade aktiviteter och projekt

Aktörer som är intresserade av att delta i fokusgrupperna och bidra till att vidareutveckla frågeställningarna samt att medverka till att resultat nås välkomnas. Se nedan för information om samordnare för respektive fokusgrupp och i kapitlet om organisation och roller för information om vilka som ingår i styrgruppen för Västmanland skogsstrategi.

Strategin ser viljeinriktningar och fokusområden som två kompletterande aspekter där fokusområdena utgör grunden för fokusgruppernas arbete och frågeställningar och viljeinriktningarna delvis styr målbilden i det arbetet.

5.3.1 Fokusgrupp 1: Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta Samordnare: Sveaskog

Klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald är, tillsammans med demografisk utveckling, globalisering och ökande socioekonomiska skillnader är vår tids största utmaningar⁹. Fokusgruppen berör såväl skogens roll att binda in koldioxid och ersätta fossila produkter som anpassning av skogsbruk i ett förändrat klimat. I enlighet med den regionala utvecklingsstrategin ska Västmanland investera i energiomställningen med fossilfria och förnybara energikällor och driva ett klimatarbete för en hållbar utveckling i hela länet. Skogen har en betydelsefull roll för att klara klimatmålen och uppnå ett fossilfritt Västmanland.

Fokusgruppen kommer även att behandla frågor kopplade till hur ett förändrat klimat kan påverka skogen i framtiden där ökade insektsangrepp, mer omfattande bränder och längre växtsäsonger är exempel på några scenarier. I de fall det går att identifiera synergieffekter mellan åtgärder som höjer produktionen i skogen och samtidigt är gynnsamma för biologisk mångfald bör dessa särskilt främjas. Det kan t.ex. beröra åtgärder för att öka lövandelens i landskapet och stimulera ett varierat skogsbrukande. Ett variationsrikt skogslandskap bidrar till naturvårdsarbetet och utvecklingen av en grön infrastruktur.

Fotosyntesen och den tillväxt och biologiska mångfald den ger upphov till skapar förutsättningar för vårt välbefinnande och utveckling av en bioekonomi med grund i de ekosystemtjänster som är viktiga för naturen och det socioekonomiska välbefinnandet. Virkesråvara och upplevelsevärden från ett hållbart skogsbruk ger långsiktigt goda förutsättningar för ett biobaserat samhälle och är en viktig del i klimat- och miljöpolitiken.

Exempel på frågor att hantera

- **En växande och hållbar skogsproduktion med ökad klimatnytta för ett hållbart samhälle.** Skogen är viktig ur klimatperspektiv. Hur kan vi öka tillväxten i våra skogar på ett hållbart sätt? Vilka är samhällets mål och hur kan skogen vara en lösning för att uppfylla dessa?
- **Variationsrikt skogslandskap för skogens ekosystemtjänster.** Hur kan vi arbeta för att öka variationen i skogslandskapet?
- **Öka kunskapen om, synliggöra och föra dialog om värdet av skogens olika ekosystemtjänster** (tillsammans med fokusgrupp 2). Hur kan vi öka kunskapen om skogen samt de tjänster och produkter som den ger?
- **Ett förändrat klimat påverkar skogen och skogsbruket.** Hur kan vi sköta våra skogar för att minimera risken för skador? Exempelvis kan ökad

⁹ [Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet \(Science\)](#)

-
- lövskogsinblandning och fler våtmarker minska risken för skogsbränder och skadeinsektsangrepp.
- **Markägarens viktiga roll för ett variationsrikt skogslandskap.** Hur kan vi bidra till att utveckla markägarens incitament och kunskap om skogsskötsel?
 - **Brukanderättens och nyttjanderättens roll för ett varierat skogslandskap.** Västmanlands skogar har en lång tradition av brukande. Hur kan äganderätt och framtida brukande bidra till att uppfylla samhällets mål?
 - **Kunskap om begreppet ”hållbart skogsbruk”.** Vad innebär definitionen ”hållbart skogsbruk”? Det finns en stor spridning kring vad som anses vara ”hållbart skogsbruk” i samhällsdebatten. Hur kan vi skapa bättre samsyn i de fall det finns skilda uppfattningar vad begreppet hållbart skogsbruk innebär?
 - **Hållbara skogsvatten.** Vilken är vattnets roll i klimatfrågan? Hur kan vi bidra till att minska skogsbrukets påverkan på vattenkvaliteten och uppfylla de mål som vattendirektivet ställer på god ekologisk och kemisk status?

5.3.2 Fokusgrupp 2: Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt Samordnare: Region Västmanland

Med mångbruk menas att skogen används för flera olika syften, såväl kommersiella som icke-kommersiella. Utvecklingen av mångbruk förväntas ge upphov till många nya jobb i skogens hela värdekedja. Skogarna, både de brukade och de skyddade, kan generera ytterligare nyttor utöver traditionell skogsproduktion och bevarande av biologisk mångfald. Ett mer variationsrikt brukande skapar förutsättningar för en större mångfald i företagande och upplevelsevärden.

I den regionala utvecklingsstrategin prioriteras aktiviteter för att stärka och utveckla en levande landsbygd, med målet att främja hållbar tillväxt och företagande på landsbygden och samtidigt bevara och skydda miljön. Särskild vikt läggs vid god samverkan med utbildningsaktörer och säkrad kompetensförsörjning för att de gröna näringarna ska ha en stark konkurrens- och innovationskraft.

Fokusområdet behandlar skogens värde för hela samhället. Exempel på berörda områden är fysisk planering, grön infrastruktur, jakt, turism, friluftsliv, natur- och kulturmiljövård. Här ingår även skogens roll i försörjningen för boende på landsbygden, samt skogens del i möjligheten att ekonomiskt kunna investera för många landsbygd-företagare.

Exempel på frågor att hantera

- **Mer aktivitet i skogen genom satsningar på mångbruk, t.ex. kunskapsseminarier.** Vi behöver synliggöra den mångbruk som pågår idag. Hur kan vi inspirera fler att satsa på mångbruk och sprida viktiga erfarenheter? Är kunskapsseminarium med goda exempel en lämplig metod?

- **Öka kunskapen om, synliggöra och föra dialog om värdet av olika ekosystemtjänster i skogen.** Hur kan vi öka kunskapen om skogen samt de tjänster och produkter som den ger?
- **Synliggöra natur- och kulturmiljöer och andra skogsvärden för att gynna mångbruksföretagande och besöksnäringen.** Utveckla samarbetet med Västmanlands Turism, hur kan vi tillsammans bidra till att synliggöra Västmanlands rikedomar?
- **Skogens roll för skogsägare på landsbygden att utveckla och investera i sina företag och därmed bibehålla en levande landsbygd.** Vad krävs för att vi ska behålla de befintliga och få nya livskraftiga skogsägare? Vilka konkreta åtgärder kan vidtas för att få en levande landsbygd?
- **Äganderätten och allemansrätten.** På vilket sätt förmedlas kunskap om äganderätten och allemansrätten idag och hur kan det utvecklas så att vi når invånarna i Västmanland? Kan markägaravtal kopplas till kommersiellt nyttjande av skogsmarken? Hur kan vi få Västmanlänningen att nyttja allemansrätten med respekt för hållbarhet och äganderätten?
- **Kommunal planering (översiktsplanering m.m.) av skogsmark.** Vilka problemområden finns i rollfördelningen mellan kommunal styrning/planering kontra privat ägande? Hur kan samverkan mellan parterna förenklas, förbättras och, om behov finns, på ett säkert sätt avbyråkratiseras?
- **Skogens värde för individens friluftsliv och hälsa.** Kan man få ”friluftsliv i skogen” på recept som invånare i Västmanland? Dvs kan vi samarbeta med Turism och Hälsocenter för att skapa/erbjuda mer aktivt friluftsliv för hälsan?
- **Attraktiviteten och tillgängligheten i tätortsnära skogar behöver öka.** Detta ger fler människor möjlighet till friluftsliv och rekreation i skogsmiljö. Den tätortsnära skogen har stor potential att fungera som informations- och utbildningslokal för besökaren.

5.3.3 Fokusgrupp 3: Innovation och förädling av skogsråvaror Samordnare: Skogsstyrelsen

Skogen med dess produkter och tjänster förväntas få en allt viktigare roll framöver i ett cirkulärt och biobaserat samhälle. En omställning till bioekonomi krävs för att ersätta fossila råvaror och nå Sveriges miljömål. Genom innovationer kommer nya biobaserade, resurseffektiva produkter kunna konkurrera med fossila motsvarigheter, vilket är en förutsättning för en växande bioekonomi.

Västmanlands län har goda tekniska förutsättningar genom en väl utvecklad teknikindustri, men saknar storskalig träindustri.

Fokusområdet handlar om att skapa ett forum där vi diskuterar strategiska framtidsfrågor, men också där vi kan bygga upp kunskap kring länets förutsättningar och utvecklingsmöjligheter kring förädling och innovation för vidare spridning. Många aktörer har t.ex. pekat ut värdet av skogsförädling och ett

ökat trähusbyggande, men för närvarande finns det ingen grupp i länet där dessa frågor kan hanteras.

Exempel på frågor att hantera

- **Förädling av skogsprodukter.** Vad sker inom länet idag? Vad finns det för drivkrafter att vidareutveckla förädlingsvärdet? Vilka är hindren? Kopplingar till annan industri?
- **Ökat användande av trä i byggnationer.** Hur kan vi stimulera det? Vilka initiativ har tagits inom länet? Hur inkluderar kommunerna trämaterial i sina planer, upphandlingar, mm?
- **Förädling av löv.** Tas länets goda förutsättningar för lövproduktion tillvara eller kan tillvaratagandegraden öka? Hur ser förutsättningar ut för förädling av lövråvaran inom länets gränser? Vilka drivkrafter finns? Hur ser hindren ut?
- **Samverkan med forskning, företag och goda exempel utanför länets gränser.** Beroende på vilka frågeställningar gruppen väljer att ta sig an – hur ser samverkansmöjligheterna ut med aktörer utanför länet? Forskning? Nya projekt?
- **Användning av bioenergi från skogen.** Vilka innovationer är på gång? Hur kan skogen ha en roll i att täcka framtidens energibehov.

5.3.4 Fokusgrupp 4: Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Samordnare: SLU Skogsmästarskolan

Västmanland har goda förutsättningar i form av en hög andel skog, god infrastruktur, centralt läge och utbildningsmöjligheter för att kunna ställa om till en biobaserad ekonomi och öka värdeskapandet från skogsbruket. Att utbildningarna är attraktiva och kan möta framtidens kunskapsbehov inom skogssektorn är väsentligt för kompetensförsörjningen. Här har SLU Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg och Ösby naturbruksgymnasium i Sala en viktig roll i att tillgodose detta behov. Likaså är rådgivning och tillgång till aktuell information om länets skogstillstånd nödvändigt för att underhålla och förstärka den svenska kunskapsbasen.

Fokusgruppen ska fokusera på att utveckla och bredda kunskap om skogen och om skogsbruk för i första hand de som verkar i skogen, men även de som nyttjar eller potentiellt kan nyttja skogen i olika sammanhang, d.v.s. alla länsinvånare.

I takt med ökade kunskapskrav på arbetsmarknaden behöver omställningsförmågan i länet stärkas. Kompetensbehovet är en av länets stora utmaningar, detta gäller även skogsbruket. Vissa skogsutbildningar har för få sökande, vilket är något som behöver uppmärksammas. I den regionala utvecklingsstrategin lyfts även skogsnäringens roll i att skapa arbete, kunskap och stark tillväxt i Västmanland.

Exempel på frågor att hantera

- **Fördjupade analyser av länets skogsanvändning.** Detta kan beröra t.ex. hållbarhet kopplat till friluftslivsutövande, turism, kulturmiljöer, utbildning, matproduktion, hänsyn till klimatförändringar, viltets påverkan på skogen, logistik och infrastruktur samt mångbruk och besöksnäring samt att ta fram en fördjupad genomgång av länets skogsbruk och skogsindustri.
- **Ta tillvara ny forskning.** Fokusgruppen förmedlar kunskap kring hållbart brukande och skogens olika värden. Här inkluderas även teknikutvecklingen kring datainsamling om tillståndet i länets skogar.
- **Skapa efterfrågan på länets skogliga utbildningar.** Hur kan vi möta samhällets efterfrågan och behov i länet av skoglig kompetens för såväl kvinnor som män? Hur kan vi åstadkomma en god kompetensförsörjning för att säkerställa skolans roll för framtidens skogsutveckling?
- **Öka allmänhetens kunskap om skogen.** Hur kan och får man vistas i skog och mark? Hur får vi ut fler i naturen? Öka kunskap och förståelse för skogsbruket, äganderätten och allemansrätten. Vilken roll har skogen som vårt natur- och kulturarv?

5.4 Gemensamma och ämnesövergripande frågor

Strategin fokuserar på hur berörda aktörer och intressenter ska samverka för att uppnå det nationella skogsprogrammets mål och vision. För att erhålla ett större utfall än från fokusgrupperna enskilt, så kommer frågor som skär över fokusgruppernas ämnesområden och frågor av gemensam karaktär att hanteras i en så kallad övergripande arena. Det kan till exempel handla om att stimulera erfarenhetsutbyten, att genomföra gemensamma studiebesök, eller att anordna seminarier med olika teman samlade under ett tak. Stora frågor som berör t.ex. klimat, kunskapsinhämtande och övergripande skogsbruksfrågor kan även komma att hanteras till viss del i den övergripande arenan.

Det övergripande arbetet leds av styrgruppen för Västmanlands skogsstrategi. I styrgruppen bestäms aktiviteter av övergripande karaktär, t.ex. övergripande frågor kopplat till regionala insatser inom det nationella skogsprogrammet. Det inkluderar fortsatt dialog om gemensamma frågor, fältstudier och visning av goda exempel m.m.

5.5 Ekonomiska förutsättningar

Övergripande gemensamma ekonomiska satsningar och ansökningar om externa medel samordnas av styrgruppen under ledning av Länsstyrelsen. Arbetet kommer sannolikt att ha begränsade ekonomiska medel till stöd för samordning under kommande år vilket innebär krav på ökat samarbete mellan olika projekt som knyter an till skogen. Dessutom ska fokusgruppen aktivt söka nya medel för att genomföra viktiga åtgärder. Deltagande i skogsprogrammets styrgrupp samt deltagande i samverkansgrupper bekostas av den enskilde aktören i normalfallet. Större arbeten och utredningar kan dock bekostas gemensamt.

6 Organisation och roller

Länsstyrelsen i Västmanland driver ett Miljö- och klimatråd, ett samverkansråd med omkring 40 aktörer och leds av Landshövdingen. Miljö- och klimatrådet initierade 2018 projektet ”Skogsprogram Västmanland”, vilket har resulterat i denna strategi.

Det operativa arbetet leds av Länsstyrelsen i en styrgrupp där strategiska beslut fattas kring vilka aktiviteter som ska genomföras inom ramen för skogsstrategin. Styrgruppen ansvarar för aktiviteter i den övergripande arenan och hanterar även kommunikation av strategin samt ekonomiska frågor kring projektkostnader. I styrgruppen ingår Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Region Västmanland, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveaskog, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Mellanskog. Tillsammans representerar gruppen olika intressenter och aktörer med koppling till skogliga frågor och landsbygdsutveckling. Framöver kan gruppen utökas med fler aktörer, t.ex. representanter från den ideella naturvården. Knutet till styrgruppen finns flera utpekade experter som genomför särskilda uppdrag inom skogsstrategiarbetet.

Strategin ska betraktas som ett långsiktigt kontinuerligt uppdaterat dokument som är läns- och aktörsgemensamt. Styrgruppen är ansvarig för att uppdateringar genomförs vid behov fram till som längst 2030.

Figur 2. Organisation kring arbetet med Västmanlands skogsstrategi.

6.1 Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen leder det Miljö- och klimatråd som är projektägare till Skogsprogram Västmanland, där skogsstrategin har tagits fram. Dessutom

samordnar Länsstyrelsen den styrgrupp som leder det övergripande arbetet med Västmanlands regionala åtgärder kopplat till det nationella skogsprogrammet.

6.2 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen samordnar övergripande frågor kopplat till det nationella skogsprogrammet och lyfter goda exempel som genomförs i andra regioner i Sverige. Dessutom är Skogsstyrelsen samordnare för fokusgrupp 3, *Innovationer och förädling av skogsråvaror*.

6.3 Region Västmanland

Region Västmanland ansvarar för arbetet med den regionala utvecklingsstrategin i Västmanland där en stor del av skogsstrategin kan kopplas. Regionen lyfter goda exempel på hur skogsstrategin kan kopplas till regionala utvecklingsprojekt i länet. Dessutom är Regionen samordnare för fokusgrupp 2, *Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt*.

6.4 SLU Skogsmästarskolan

Skogsmästarskolan, som tillhör Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), har sina huvudsakliga verksamhetsområden inom utbildning och forskning inom hållbart skogsbruk och landsbygdsutveckling. Skogsmästarskolan utgör därför en viktig länk till kontaktpersoner och kunskapsinhämtning inom skogen. Dessutom ger kopplingen till utbildningen i Västmanland goda förutsättningar att ha dialog med framtidens skogsmästare. Skogsmästarskolan är samordnare för fokusgrupp 4, *Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen*.

6.5 Sveaskog

Sveaskog är länets största skogsägare och är väl insatt i storskogsbrukets förutsättningar och utmaningar. Sveaskog kan genom direkta beslut därför påverka hur en stor del av Västmanlands skogar sköts. Sveaskog är sammankallande för fokusgrupp 1, *Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta*.

6.6 Mellanskog och Lantbrukarnas Riksförbund

Mellanskog och LRF företräder en stor andel av de 5 000 enskilda markägarna i Västmanland. Mellanskog och LRF förväntas förankra och informera sina medlemmar kring viktiga ställningstaganden som tas inom skogsprogramarbetet. På motsvarande sätt har de enskilda skogsägarna en kanal rakt in arbetet. Mellanskog och LRF är inte sammankallande i någon fokusgrupp, men förväntas delta i samtliga.

7 Skogsstrategins kopplingar till andra mål och strategier

Strategin ska ses som en pusselbit som tillsammans med andra styrande strategier, riktlinjer och dokument ska leda till att skapa en långsiktig hållbarhet i skogen och hållbar utveckling av skogsbruket. Det innebär att dessa tillsammans med nationella styrande dokument (som t.ex. det nationella skogsprogrammet) utgör viktiga delar i genomförandet av den regionala skogsstrategin.

7.1 Agenda 2030 och Sveriges miljömål

Agenda 2030 beskriver FN:s 17 globala hållbarhetsmål¹⁰. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Skogar med ett hållbart nyttjande där skogens ekosystem långsiktigt kan leverera ekosystemtjänster, i form av såväl virke som skogar för klimatnytta, välbefinnande och biologisk mångfald, utgör en central del i arbetet med denna skogsstrategi. Den regionala utvecklingsstrategin tydliggör att klimatförändringar, minskad biologisk mångfald och påverkan på miljön är, tillsammans med demografisk utveckling, globalisering och växande sociala skillnader vår tids största utmaningar. Allt detta ryms inom Agenda 2030 och kan på många sätt kopplas till skogen.

Miljömålen utgör utgångspunkten för det nationella genomförandet av den del av Agenda 2030 som berör grön infrastruktur. De 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat ger en struktur och en gemensam plattform för det svenska miljöarbetet. Skogsfrågor berör i första hand Miljömålet Levande skogar, men även Begränsad klimatpåverkan, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö och Ett rikt växt-och djurliv.

7.2 Mål för Miljö- och klimatrådet i Västmanland

Genom Miljö- och klimatrådet förankras skogsstrategin hos ca 40 betydande aktörer i länet. Medlemmarna i rådet är företag, myndigheter och organisationer som genom sin verksamhet har stor betydelse för länets miljö- och klimatutveckling¹¹. Rådets mål ska visa vägar till att nå ett hållbarare samhälle och bygger på att vi ska begränsa klimatpåverkan och ha naturtillgångar som långsiktigt kan leverera ekosystemtjänster. De kopplar till rådets vision att ”År 2030 är Västmanland en miljö- och klimatförebild”, till nationella insatser och till andra styrande regeringsuppdrag, länsstrategier och mål inom miljö- och klimatområdet. Målen är utformade för att vara mätbara och möjliga att nå. Rådet har tre övergripande mål:

- Konsumtionen ska vara resurseffektiv utifrån ett livscykelperspektiv

¹⁰ [Regeringskansliets information om de globala målen](#)

¹¹ [Information om miljö- och klimatrådet i Västmanlands län](#)

-
- Produktionen och tillväxten ska vara hållbar inom ramen för våra naturtillgångar
 - Klimatpåverkan ska minska och luften ska vara ren

Samtliga tre målområden berör skogen och skogsbruket, men i synnerhet produktionsmålet. Kopplat till det målet uttrycks särskilt att varor och andra ekosystemtjänster som skogen levererar ska stärkas och nyttjas hållbart. Dessutom finns bl.a. delmål om att den biologiska mångfalden ska bevaras, besöksnäringen ska utvecklas och länet ska ha en ledande klimatsmart och innovativ teknikutveckling.

Målen ska nås genom samverkan, kunskapsuppbyggande, enskilt ansvarstagande och tillvaratagande av de affärsmöjligheter som allt detta erbjuder.

7.3 Västmanlands regionala utvecklingsstrategi 2030 (RUS)

År 2030 är målet att Västmanlands län ska ligga i framkant både när det gäller den globala omställningen till ett klimatsmart, resurseffektivt samhälle och i den digitala omställningen¹². Detta genom Västmanlands starka näringsliv i kombination med världsledande forsknings- och innovationsarbete. Skogsstrategin utgör en viktig del av RUS förverkligande, inte minst eftersom skogen utgör den ekonomiskt viktigaste naturresursen i länet.

Skogens roll för ett livskraftigt och hållbart Västmanland tydliggörs både i form av dess produkter som bidrar till en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och dess roll som plats för rekreation, turism och kunskapsinhämtning.

7.4 Jämställt Västmanland

2011 tog regeringen, tillsammans med skogsbranschen, fram en jämställdhetsstrategi för skogsbrukssektorn. Vidare har Västmanlands län en länsstrategi för jämställdhetsarbetet ”Jämställt Västmanland”¹³. I Skogsstyrelsens rapport Åtgärder för en jämställd skogssektor¹⁴ finns såväl nulägesanalys samt föreslagna åtgärder för hur en mer jämställd skogssektor ska nås. Att nå en mer jämställd skogssektor i Västmanlands län är en prioriterad fråga i genomförandet av skogsstrategin och jämställdhetsarbetet ska genomsyra alla delar i arbetet.

7.5 Andra regionala strategier och handlingsplaner

Skogsstrategin berör många samhällsintressen som har egna välförankrade strategiska dokument och grupperingar, både på nationell och regional nivå, och därför är det viktigt att vidare arbete ligger i linje med dessa. Utöver de som nämns ovan ska skogsstrategin även beakta. Här nedan listas några exempel

¹² [Västmanlands regionala utvecklingsstrategi 2030](#)

¹³ [Jämställdhetsrådets webbsida](#)

¹⁴ [Åtgärder för en jämställd skogssektor \(SKS rapport 2019:4\)](#)

-
- **Handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län.** Här behandlas biologisk mångfald i skogen, ekosystemtjänster i skogen och värde-trakter för olika skogstyper pekas ut.
 - **Klimatstrategi för Västmanlands län.** Här behandlas värdet av skogens koldioxidinbindning och behovet av skogsråvara som biobränsle. Dessutom beskrivs skogens förväntade utveckling i ett förändrat klimat.
 - **Regional livsmedelsstrategi för Västmanland.** Här inkluderas bl.a. viltfrågor och besöksnäring.
 - **Kommunernas översikts- och grönstrukturplaner.** Kommunernas fysiska planer anger ibland på ett övergripande plan hur olika grönytor hushållningsintressen ska beaktas.
 - **Naturvårdsplan för Västmanland.** Naturvårdsplanen pekar ut värdefulla oskyddade områden i länet och tillhandahålla underlag vid hantering av frågor som berör naturvård och friluftsliv.
 - **Länstransportplan.** Länstransportplan lyfter vikten av god infrastruktur även i det finmaskiga vägnätet t.ex. vad gäller bärighet vilket är av relevans för skogsbruk såväl som för besöksnäring.
 - **Viltförvaltningsdelegationens förvaltningsplaner.** Förvaltningsplaner finns för bl.a. rovdjur och vildsvin. Här hanteras bl.a. jakt och betesskador på skogsmark.
 - **Strategin för Hjälmarelandskapets lövskogar.** Strategins syfte är att samla kraft och gemensamt arbeta för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar lövskogsmiljö kring Hjälmaren. Det omfattar utveckling av naturvård, av sociala värden och av skogsbruket.

Kring dessa strategier, planer och grupperingar finns samverkansgrupper som skogsstrategins arbete ska samverka med.

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland